

Yhteiskuntaoppi 23.9.2021

Koe on kaksiosainen. Osassa 1 on kuusi 20 pisteen tehtävää ja osassa 2 kolme 30 pisteen tehtävää.

Saat vastata enintään viiteen tehtävään. Näistä tehtävistä enintään kaksi saa olla osasta 2. Kokeen maksimipistemäärä on 120. Sen saavuttaminen edellyttää, että vastaat kolmeen osan 1 tehtävään ja kahteen osan 2 tehtävään.

Halutessasi voit tuottaa vastausten tueksi piirroksia, kaavioita tai taulukoita ja liittää niistä kuvakaappauksen mihin tahansa tekstivastaukseen.

Älä jätä mitään merkintöjä sellaisen tehtävän vastaukselle varattuun tilaan, jota et halua jättää arvoasteltavaksi.

Sisälllys

1. Osa 1: 20 pisteen tehtävät. Vastaa 3–5 tehtävään.
 1. Hallituksen muodostamistavat 20 p.
 2. Europarlamenttivaalit 20 p.
 3. Hyödykkeiden hinnanmuodostus 20 p.
 4. Luottamus yhteiskunnallisiin toimijoihin, aineisto 20 p.
 5. Suomen valtiosisäinen oikeusnormisto 20 p.
 6. Perinnönjako 20 p.

2. Osa 2: 30 pisteen tehtävät. Vastaa 0–2 tehtävään.
 1. Eri väestöryhmien äänestysaktiivisuuden eroja, aineisto 30 p.
 2. Ansiotaso- ja reaaliانسioindeksin vuosimuutoksia, aineisto 30 p.
 3. EU:n elpymisrahapaketti ja EU:n kehityssuunnat, aineisto 30 p.

Koe yhteensä 120 p.

Osa 1: 20 pisteen tehtävät. Vastaa 3–5 tehtävään.

1. Hallituksen muodostamistavat 20 p.

Suomalaisessa monipuoluejärjestelmässä kaikki hallituskoalitiot ovat periaatteessa mahdollisia. Joissakin monipuoluejärjestelmän maissa hallitusvallan jakavat vaaleissa enemmistön saaneeseen yhteisrintamaan (vasemmistoblokki tai oikeistoblokki) kuuluvat puolueet.

Erittele, mitä hyviä ja huonoja puolia suomalaisen hallituksen muodostamisen tapaan ja toisaalta yhteisrintamaan (blokkipolitiikkaan) perustuvaan hallituksen muodostamisen tapaan liittyy.

2. Europarlamenttivaalit 20 p.

Kuvaile, kuinka europarlamenttivaalit toteutetaan, ja pohdi, miten vaalitapa vaikuttaa vaalitulokseen ja yksittäisen ehdokkaan mahdollisuuksiin tulla valituksi.

3. Hyödykkeiden hinnanmuodostus 20 p.

Erittele, mitkä tekijät vaikuttavat seuraavien hyödykkeiden hinnan muodostumiseen: bensiini, maaseudulla sijaitseva vapaa-ajan asunto, kauraleipä, työväen- tai kansalaisopiston järjestämä kurssi.

4. Luottamus yhteiskunnallisiin toimijoihin 20 p.

Luottamusta pidetään yhteiskuntaa koossa pitävänä voimana ja kivijalkana. Elinkeinoelämän valtuuskunta eli EVA tutki vuonna 2018 suomalaisten luottamusta yhteiskunnan eri toimijoihin. Tutkimuksen julkaisun yhteydessä tuloksia verrattiin vuoden 2009 tuloksiin.

Tarkastele taulukon 4.A pohjalta eri toimijoihin kohdistuvaa luottamusta vuosina 2009 ja 2018. Valitse kolme mielestäsi olennaista esimerkkiä yhteiskunnalliseen toimijaan kohdistuvan luottamuksen muutoksesta tai ennallaan pysymisestä ja pohdi niiden syitä.

4.A Taulukko: Suomalaisen yhteiskunnan luottamusranking 2018

Sijoitus vuonna 2018	Sijoituksen muutos 2009–2018		Luottamuksen muutos 2009–2018
1.	..	Poliisi	▲
2.	+7	Tasavallan presidentti	▲▲▲
3.	..	Puolustusvoimat	▲▲
4.	-2	Koulutusjärjestelmä	▶
5.	+1	Oikeuslaitos	▲▲
6.	+2	Pienryitykset, yksityisyrittäjät	▲▲
7.	-3	Yleisradio YLE	▶
8.	-3	Sosiaaliturvajärjestelmä	▼
9.	-2	Oman maakunnan johtava sanomalehti	▼
10.	..	Maamme tiedotusvälineet yleensä	▼
11.	..	Pankit, pankkijärjestelmä	▶
12.	..	Helsingin Sanomat	▶
13.	+3	Yleensä kansalaisjärjestöt	▲▲
14.	..	Valtion virkamiehistö	▲
15.	..	Markkinatalousjärjestelmä	▲▲
16.	+2	Ympäristöjärjestöt	▲
17.	-4	MTV3	▼
18.	-1	Ammattiyhdistysliike	▶
19.	+2	Kirkko	▶
20.	+3	Euroopan Unioni, EU	▲▲▲
21.	+1	Työnantajajärjestöt	▲▲
22.	-2	Eduskunta	▼
23.	+1	Suuryitykset, pörssiyrityöt	▲▲
24.	-5	Maan nykyinen hallitus	▼▼▼
25.	..	Puolueet	▲

Sijoitukset asteikkokeskiarvojen mukaan. Saman asteikkokeskiarvon saavien toimijoiden keskinäisen järjestyksen ratkaisevat luottamuksen ja epäluottamuksen erotukset. Luottamuksen muutos on laskettu asteikkokeskiarvojen 2018 ja 2009 erotuksena. Yksi nuoli merkitsee 0,10–0,19 muutosta, kaksi nuolta 0,20–0,29 muutosta ja kolme nuolta 0,30 tai suurempaa muutosta asteikkokeskiarvossa. Nuoli oikealle merkitsee, että muutos on vähäinen (alle 0,10).

5. Suomen valtiosisäinen oikeusnormisto 20 p.

Kuvaile Suomen valtiosisäisen oikeusnormiston hierarkia.

6. Perinnönjako 20 p.

Eeva ja Mikael elävät avioliitossa, ja heillä on kaksi täysi-ikäistä lasta. Eevalla on lisäksi yksi lapsi aiemmasta avioliitosta. Eevan omaisuuden arvo on 100 000 euroa ja Mikaelin omaisuuden arvo 10 000 euroa. Aviopari asuu vuokra-asunnossa, eikä kummallakaan ole velkaa. Eevalla ja Mikaelilla ei myöskään ole avioehtosopimusta, mutta he ovat tehneet keskenään testamentin, jonka mukaan he perivät toisensa, jos puoliso kuolee. Miten omaisuus jaetaan ja minkälaisia oikeudellisia seikkoja jaossa täytyy ottaa huomioon, jos Eeva kuolee ennen Mikaelia?

Osa 2: 30 pisteen tehtävät. Vastaa 0–2 tehtävään.

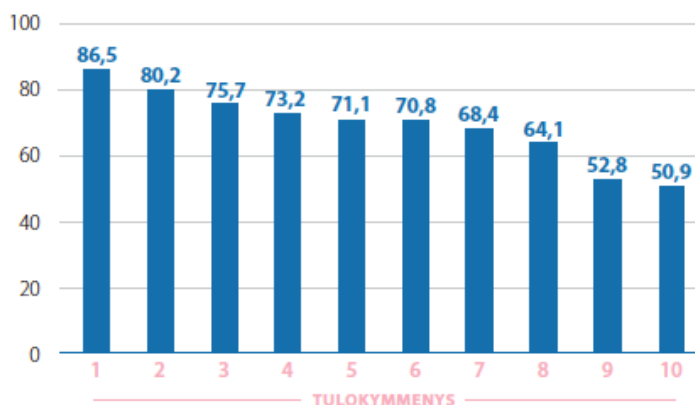
7. Eri väestöryhmien äänestysaktiivisuuden eroja 30 p.

Kuviot 7.A ja 7.B liittyvät kansalaisten äänestyskäyttäytymiseen Suomen eduskuntavaaleissa.

7.1 Tarkastele vuoden 2015 eduskuntavaalien äänestysaktiivisuutta kuvioiden 7.A ja 7.B pohjalta ja pohdi, mitkä syyt selittävät väestöryhmien välisiä eroja äänestysaktiivisuudessa. Pohdi myös, miksi näitä eroja voidaan pitää ongelmana. 18 p.

7.2 Laadi perusteltu ehdotus toimenpideohjelmaksi, jolla äänestysaktiivisuus Suomessa lisääntyisi nykyisestä. 12 p.

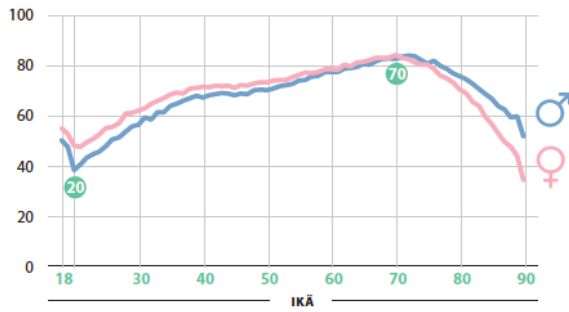
7.A Kuvio: Äänestysaktiivisuus vuoden 2015 eduskuntavaaleissa tulotason mukaan (%)

Eri tulokymmenyksiä edustavien äänioikeutettujen äänestysaktiivisuus vuoden 2015 eduskuntavaaleissa prosentteina (%). Tulokymmenys 1 on suurituloisin ja tulokymmenys 10 pienituloisin äänioikeutettujen kymmenesosa.

Lähde: Anu Kantola, Hanna Wass, Hannu Lahtinen, Johanna Peltoniemi, Tuomas Heikkilä. *Vaalinavigaattori. Kansalaisuuden kuulut ja kuplat -tutkimushanke (BIBU)*. https://www.aka.fi/globalassets/3-stn/1-strateginen-tutkimus/tiedon-kayttajalle/politiikkasuositukset/politiikkasuositukset/19_03_vaalinavigaattori_mista_loytyy_kayttamattomia_aania.pdf. Julkaistu: 2019. Viitattu: 14.10.2020.

7.B Kuvio: Äänestysaktiivisuus vuoden 2015 eduskuntavaaleissa sukupuolen ja iän mukaan (%)

Mies- ja naispuolisten 18–90-vuotiaiden äänioikeutettujen äänestysaktiivisuus vuoden 2015 eduskuntavaaleissa prosentteina (%) kunkin ikäluokan äänioikeutetuista miehistä ja naisista.

Lähde: Anu Kantola, Hanna Wass, Hannu Lahtinen, Johanna Peltoniemi, Tuomas Heikkilä. *Vaalinavigaattori. Kansalaisuuden kuulut ja kuplat -tutkimushanke (BIBU)*. https://www.aka.fi/globalassets/3-stn/1-strateginen-tutkimus/tiedon-kayttajalle/politiikkasuositukset/politiikkasuositukset/19_03_vaalinavigaattori_mista_loytyy_kayttamattomia_aania.pdf. Julkaistu: 2019. Viitattu: 14.10.2020.

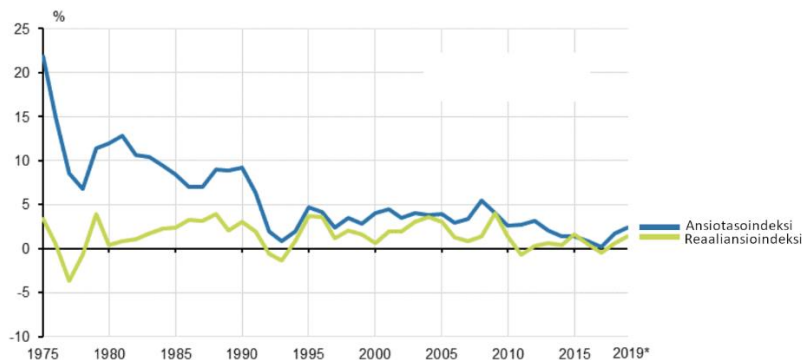
8. Ansiotaso- ja reaaliansioindeksin vuosimuutoksia 30 p.

8.1 Erittele ansiotaso- ja reaaliansioindeksin vuosimuutoksia, palkansaajien ansiotasoindeksin kehitystä ja kokoaikaisten palkansaajien kokonaisansiotasoa vuonna 2018. Pohdi, mitkä tekijät selittävät ansiotaso- ja reaaliansioindeksin kehityksen eroa ja työnantajasektori- ja sukupuolikohtaisia eroja aineistoissa 8.A, 8.B ja 8.C. 18 p.

8.2 Pohdi, miten kuvioiden 8.A ja 8.B kuvaajat ja tilastossa 8.C annetut luvut kehittyvät vuoteen 2025 mennessä. Perustele, millainen kehitys näissä suhteissa olisi yhteiskunnan ja talouden kannalta suotavaa. 12 p.

8.A Kuvio: Ansiotasoindeksin keskimääräiset vuosimuutokset

Ansiotasoindeksin keskimääräiset vuosimuutokset

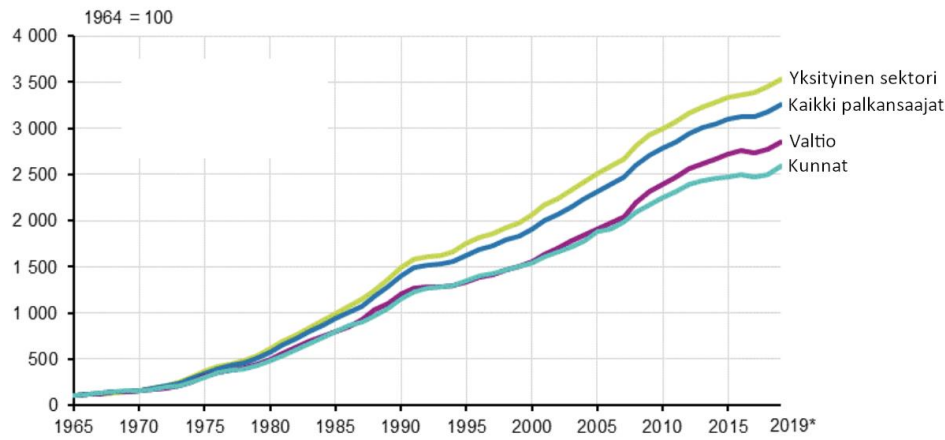
* ennakkotieto

Lähde: Tilastokeskus, *Ansiotasoindeksi*

Lähde: Suomen virallinen tilasto (SVT). *Ansiotasoindeksi*. Tilastokeskus. Verkkojulkaisu. <http://www.stat.fi/til/ati/index.html>. Viitattu: 23.8.2020. Muokkaus: YTL.

8.B Kuvio: Palkansaajien ansiotasoindeksi työnantajasektorin mukaan

Palkansaajien ansiotasoindeksi työnantajasektorin mukaan

* ennakkotieto

Lähde: Tilastokeskus, Ansiotasoindeksi

Lähde: Suomen virallinen tilasto (SVT). *Ansiotasoindeksi*. Tilastokeskus. Verkkojulkaisu. <http://www.stat.fi/til/ati/index.html>. Viitattu: 23.8.2020. Muokkaus: YTL.

8.C Tilasto: Kokonaisansiot työnantajasektorin mukaan 2018

Kokonaisansiot työnantajasektorin mukaan 2018

Työnantajasektori	Kokonaisansion mediaani, €/kk			Kokoaikaiset palkansaajat
	Yhteensä	Miehet	Naiset	
Yksityinen	3 162	3 381	2 862	959 310
Kunta	2 812	3 206	2 751	362 790
Valtio	3 718	4 019	3 307	67 741
Yhteensä	3 079	3 398	2 827	1 389 841

Lähde: Tilastokeskus, Palkkarakenne

Lähde: Suomen virallinen tilasto (SVT). *Palkkarakenne*. Tilastokeskus. Verkkojulkaisu. <http://www.stat.fi/til/ati/index.html>. Viitattu: 23.8.2020.

9. EU:n elpymisrahapaketti ja EU:n kehityssuunnat 30 p.

Heinäkuussa 2020 Euroopan unionin jäsenmaat päättivät EU:n yhteisestä elpymisrahapakettista koronaviruspandemian luoman tilanteen vuoksi. Historialliseksi kutsuttu päätös herätti kiivasta keskustelua muun muassa EU:n tulevaisuudesta. Eurooppa-neuvosto päätti yhteensä 750 miljardin euron elpymisrahapakettista, josta 360 miljardia euroa on lainaa ja 390 miljardia euroa avustusmuotoista tukea jäsenmaille. Videot 9.A ja 9.B sekä tekstikatkelma 9.C sisältävät kannanottoja tehtyyn päätökseen.

9.1 Analysoi videoiden 9.A ja 9.B perusteella suomalaispoliitikkojen kannanottoja EU:n elpymisrahapakettiin ja pohdi niitä heidän poliittisten taustojensa näkökulmasta. 16 p.

9.2 Vertaile tekstikatkelmassa 9.C esitettyjä asiantuntijoiden käsityksiä Euroopan unionin kehitysnäkymistä ja arvioi niiden osuvuutta. 14 p.

9.A Video: [Pääministerin tiedotustilaisuus](#)

TAUSTAA

Pääministeri Sanna Marin (sd.) piti tiedotustilaisuuden EU-kokouksen jälkeen ja kertoi kokouksen tuloksista, muun muassa EU:n elpymisrahapaketista. Tiedotustilaisuus näytettiin Yle TV1:n uutisissa 21.7.2020.

Lähde: *Pääministeri Sanna Marinin tiedotustilaisuus EU-kokouksen jälkeen*. Yle Areena -verkkopalvelu. <https://areena.yle.fi/1-50589709>. Julkaistu: 21.7.2020. Viitattu: 21.10.2020. Muokkaus: YTL. Tekstitys: YTL.

9.B Video: [Kansanedustajien kaksi twiittiä ja yksi puheenvuoro](#)

TAUSTAA

A-studion lähetyksessä 22.7.2020 esitettiin Sari Essayahin (kd.) ja Ville Niinistön (vihr.) twiitit sekä Kai Mykkäsen (kok.) puheenvuoro elpymisrahapaketista.

Lähde: *EU löysi sovun elvytyspaketista*. A-studio. Yle Areena -verkkopalvelu. <https://areena.yle.fi/1-50330870>. Julkaistu: 22.7.2020. Viitattu: 14.10.2020. Muokkaus: YTL. Tekstitys: YTL.

9.C Tekstikatkelma: Asiantuntijoiden kaksi kannanottoa

– – EU on ottanut järjestelmällisesti askeleita kohti liittovaltiota. Näin toteaa Tampereen yliopiston valtiopin professori Tapio Raunio.

– Suomen EU-jäsenyyden aikana integraatio on mennyt selkeästi tiiviimpään suuntaan. Näin tapahtui kymmenen vuotta sitten eurokriisin seurauksena, ja näin on tapahtumassa jälleen, Raunio toteaa.

– Eli joka kerta, kun EU:lle annetaan uutta toimivaltaa tai uusia talouspoliittisia välineitä, niin totta kai se tarkoittaa integraation tiivistämistä.

Helsingin yliopiston Eurooppa-tutkijan Timo Miettisen mukaan jäsenvaltioiden neuvottelut ja tehty päätös osoittavat itse asiassa päinvastaista. Mieltinen sanoo olevansa hieman yllättynyt heränneestä poliittisesta keskustelusta.

– Poliittisesti tämä on mielestäni vähemmän kiinnostava aloite, koska Euroopan komissio ei saa lisävaltuuksia ottaa velkaa eikä tässä välttämättä avata portteja millekään tulevaisuuden velkaantumiselle, Mieltinen sanoo.

– Tämän tyyppiset aloitteet säilyvät edelleen Eurooppa-neuvoston eli jäsenmaiden käsissä. – –

Lähde: Viljami Vaarala. *Ottiko EU askeleen kohti liittovaltiota ottamalla ensimmäistä kertaa yhteistä velkaa? Asiantuntija: "Uskomaton oikeudellinen viritys"*. Yle. <https://yle.fi/uutiset/3-11459596>. Julkaistu: 22.7.2020. Viitattu: 14.10.2020. Muokkaus: YTL.

Tarkista, että vastasit ohjeiden mukaiseen määrään tehtäviä. Älä jätä mitään merkintöjä sellaisen tehtävän vastaukselle varattuun tilaan, jota et halua jättää arvosteltavaksi.